

Değini Notes

“TEKRAR VE VARYASYON: FİLM VE TELEVİZYON ÇALIŞMALARINDA KARŞILAŞTIRMALI METODOLOJİ OLARAK VİDEO DENEMELER”

Birkbeck Institute For The Moving Image (BIMI)

Birleşik Krallık, 12 Ekim 2019

İpek Gürkan

Öz

Birkbeck Hareketli İmajlar Enstitüsü'nde düzenlenen “Tekrar ve Varyasyon: Film ve Televizyon Çalışmalarında Karşılaştırmalı Metodoloji Olarak Video Denemeler” başlıklı sempozyumda, film ve televizyon formları üzerinden videografik film eleştirisi tartışıldı. Bu bağlamda farklı ülkelerden gelen film çalışmaları alanındaki akademisyenler video denemelerini paylaştılar. Profesör Catherine Grant'in moderatörlüğünü yaptığı sempozyum, video denemelerin teorik ve pratik, pedagojik ve özellikle deneysel yönlerinin tartışılması açısından son derece önemliydi.

Anahtar Sözcükler: Video essay, videografik film eleştirisi, tekrar ve varyasyon, film ve televizyon çalışmaları, film eleştirisi metotları.

Bu çalışma TÜBİTAK (Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu) 2219 Doktora Sonrası Araştırma Bursu desteğiyle yürütülen proje kapsamında gerçekleştirilmiştir. Bana bu imkânı verdiği için TÜBİTAK'a teşekkürlerimi sunarım.

Geliş Tarihi | Received: 22.10.2019 • Kabul Tarihi | Accepted: 21.11.2019

Dr. Öğr. Üyesi., İstanbul Aydın Üniversitesi İletişim Fakültesi

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9436-5734> • E-Posta: i.gurkan@bbk.ac.uk

Gürkan, İ. (2020). “Tekrar ve Varyasyon: Film ve Televizyon Çalışmalarında Karşılaştırmalı Metodoloji Olarak Video Denemeler.” *sinecine*, 10(1), 161-168.

**"REPETITION AND VARIATION: VIDEO ESSAYS AS
COMPARATIVE FILM AND TELEVISION STUDIES
METHODOLOGIES"**

A Symposium at The Birkbeck Institute

For The Moving Image (BIMI)

United Kingdom, 12 October 2019,

Abstract

In the symposium "Repetition and Variation: Video Essays as Comparative Film and Television Studies Methodologies," held at the Birkbeck Institute for the Moving Image (BIMI), videographic film criticism was discussed through film and televisual forms. In this context, scholars who work in the field of film studies from different countries shared their video essays. The symposium, moderated by Professor Catherine Grant, offered insightful discussions of the theoretical, practical, pedagogical, and experiential aspects of video essays.

Keywords: Video essay, videographic film criticism, repetition and variation, film and television studies, film criticism methods.

Birkbeck Institute for the Moving Image (BIMI) ve Corkscrew, Birkbeck Uygulama-Araştırma Ağı tarafından ortak düzenlenen etkinliğin moderatörlüğünü, aynı kurumda Dijital Medya ve Ekran Çalışmaları Bölümü'nde Profesör Catherine Grant yürüttü. Grant akademik anlamda istikrarlı bir şekilde video deneme çalışmaları yapan ilk ve en önemli isimdir. Film ve medya çalışmaları alanında bilimsel bir araştırma yöntemi ve eleştirel bir form olarak yer edinen video denemeler görsel ve işitsel malzeme yoluyla düşünmeye teşvik ederek, film eleştirisini filmin kendi materyaliyle yapmaktadır. Video denemelerin, hem film akademisyenleri ve film eleştirmenleri, hem de yalnızca sinofilik bir dürtüyle her türlü amaçtan bağımsız gönüllüler tarafından uygulandığını görüyoruz. Yaratıcı video deneme uygulamalarına paralel olarak da literatür hızla genişliyor.

Videografik film çalışmalarının bir yöntemi veya nihai bir sonucu olarak video denemeler daha çok sinema filmlerine odaklanır ve TV filmleri veya diziler -kısmen arşivlere erişim güclüğü nedeniyle- filmler kadar çalışılmaz. Sempozyum bu eksikliğe ağırlık vererek; televizyon dizileri ile sinema filmlerini odak noktasına almıştı. Video deneme çalışmasında, televizyon dizilerini ve sinema filmlerini konu edinmiş işler gösterilerek, iki form arasındaki yinelenmelere ve varyasyonlara, benzerliklere ve farklılıklara değinildi. Görüntülerde; tekrarlanarak farklılaşan, spesifik, benzer ve ortak motiflere odaklanıldı. Katılımcılar, formun deneysel ve deneysel yönlerine vurgu yaparak işlerini paylaştılar. Sempozyum, videografik film çalışmalarının akademik araştırmalara ve eğitime ne derece entegre olduğunun güzel bir göstergesiydi.

İlk konuşmacı Trinity Üniversitesi'nde film ve video çalışmaları alanında Profesör Patrick Keating'di. Keating, "Dietrich Lighting: A Video Essay"¹ (2019) başlıklı çalışmasında Marlene Dietrich'in "star" olarak nasıl ışıklandırıldığını inceledi. Joseph von Sternberg filmlerinde aydınlatmanın Dietrich'i star olarak vurgulamak adına kullanıldığını belirterek, bunu göstermek amacıyla belirli sahneleri yeniden kurguladığı video deneme çalışmasını paylaştı. Keating video deneme çalışmasında, karakterlerin ve özellikle yıldızların değişen ruh hallerine uygun olarak ışıklandırılmasını; teknik terimlerle ve açıklayıcı bir tonda kendi dış sesini kullanarak anlatmış. Dietrich'in filmlerinden alınan görüntüleri teorik ve açıklayıcı bir ses eşliğinde izledik. Filmlerde benzer olan ve tekrar eden jest ve mimiklerle Dietrich'in star imajına odaklanılan çalışmada, sine-

¹ Çevrimiçi: <https://vimeo.com/268916255>, Erişim Tarihi: 13 Ekim, 2019.

Görsel: 1: Profesör Catherine Grant sempozyumun açılış konuşmasını yapıyor.

mada star ışıklandırması konusu aydınlatma türlerine göre ayrıntılı ve analitik bir şekilde ele alınmış. Keating, ayrıca *Harry Potter and the Prisoner of Azkaban* (*Harry Potter ve Azkaban Tutsağı*, Alfonso Cuarón, 2004) filminde yer alan melodik tekrarlara yer verdiği yeni video deneme çalışmasını paylaştı.

İkinci konuşmayı Catherine Grant ve Chiara Grizzaffi birlikte yaptılar. Grant (2012), video denemenin Walter Benjamin'in "optik bilinçdışı" (unconscious optics) kavramı ile ilişkisine değinerek; "görünmez olanın görünenin içinde zaten mevcut olduğu ve bunu dijital teknolojiler aracılığıyla film kamerasının başardığı" önermesi üzerinde durdu. Dijital araçların ve doğurdıkları yeni metodolojilerin, tanıdık nesnelere deneyimleme biçimimizde yarattığı algısal ve fenomenolojik farklılıkların nasıl daha görünür duruma geldiğine ve bunun film çalışmalarındaki önemine değindi.

Grant, video denemenin özü olarak montaja vurgu yaparken, kendi metin ve video çalışmalarından örneklere yer verdi. Videografik çalışmaların metin tabanlı eleştiriler ve araştırmalarda olduğu gibi; öznelarası (intersubjective) olduğundan bahsetti. Videografik çalışmasının sinematik karşılıklı bağlantılar (cinematic interconnectedness) üzerine oldu-

ğunu söyleyerek "The Haunting of The Headless Woman"² başlıklı video denemesini paylaştı. Video deneme, 1962 yılında çekilen *Carnival of the Souls* (Ruhlar Karnavalı, Herk Harvey) ve *La Mujer sin Cabeza* (Başsız Kadın, Lucrecia Martel, 2008) filmleri arasındaki benzerliğin yanı sıra, metinlerarasılığın ayrışım ve değişim alanlarına odaklanıyor. Sinematik karşılıklı bağlantılara dayanan çalışmada filmlerin tekinsiz anlarına odaklanarak veya belirli tanıdık sahnelerin bilinç dışı bağlantılarını açığa çıkararak iki kadın karakter arasında bir ilişki kurmamıza yardımcı oluyor. Hatta bu anlamda geri dönüp bakıldığında *Mujer sin Cabeza* filmindeki bazı anların yeniden anlam bulduğunu söyleyebiliriz.

IULM'da (Uluslararası Diller ve Medya Üniversitesi) öğretim üyesi Grizzaffi ve çalışmanın ortak yazarı Giulia Scomazzon (IULM), çağdaş gotik filmler ve TV dizileri üzerine yaptıkları video deneme çalışmasını paylaştı. Grizzaffi, "Stories of Haunted Houses" (Büyülü Evlerin Hikayesi) başlıklı, çağdaş gotik sinemada ve televizyon dizilerinde kadın ve ev içi alana odaklandıkları video deneme çalışmasını gerçekleştirirken yaşadığı deneyimlerden ve filmleri eleme sürecinden bahsetti. Video deneme çalışmasında, *Hereditary* (Ayın, Ari Aster, 2018), *The Haunting of Hill House* (Tepedeki Ev, Mike Flanagan, 2018) ve *Sharp Objects* (Keskin Objeler, Jean-Marc Valée, 2018) filmleri teorik metinlerle desteklenerek yeniden kurgulanmış. Bu epigrafik çalışma; "oyuncak evler", "tekinsiz kadın" (anne) ve "patriyarkanın hayaleti" olarak üç bölümden oluşuyor. Çağdaş annelik anlatısına ve anne karakterlerin "tekinsizliği"ne odaklanan çalışmada, ev içi alan; çocukların kendi kimliklerini bulmasını engellendiği ve anne otoritesinin son derece hissedildiği bir yer olarak karşımıza çıkıyor.

Üçüncü konuşmacı Berlin Freie Üniversitesi'nde doktora sonrası araştırmalarını yapan Kathleen Loock'un "Reproductive Futurism and the Politics of the Sequel"³ (Üretken Futurizm ve Serilerin Politikası) video deneme çalışması ise, Hollywood'un yeniden yapım uygulamalarına odaklanmaktadır. Çalışmada *Blade Runner 2049* (Bıçak Sırtı 2049, Denis Villeneuve, 2017) ve *Blade Runner* (Bıçak Sırtı, Ridley Scott, 1982) filmleri açıklayıcı bir dış ses ile karşılaştırmalı olarak anlatılmıştır. Video deneme çalışması, *Blade Runner 2049* filminin bir seri film olarak zamanla birlikte üreyen, heteronormatif aile ile geleceği teminat altına alarak toplumsal normları yeniden üreten "reproductive futurism" ideolojisini nasıl des-

2 Çevrimiçi: <https://vimeo.com/filmstudiesff>, Erişim Tarihi: 13 Ekim, 2019.

3 Çevrimiçi: <http://mediacommons.org/intransition/reproductive-futurism-and-politics-sequel>, Erişim Tarihi: 13 Ekim, 2019.

Görsel 2: Birkbeck Sinemada gerçekleşen sempozyumun kapanış konuşmasından bir görüntü: C.Grant, J.Gibbs, M. Tinel-Temple, K. Loock, C. Grizzaffi, P. Keating.

teklediğini anlatmaktadır. Video deneme çalışması, *Blade Runner 2049* filminin bu ideolojiye nasıl entegre olduğunu göstermek üzere yeniden kurgulanmıştır.

Video deneme çalışmalarını paylaşan araştırmacıların Almanya, Amerika ve İtalya gibi farklı coğrafyalardan katılmaları ve aynı zamanda belirli bir akademik kurumda çalışmalarına devam ediyor olmaları, video denemenin akademik bir form ve bilimsel bir araştırma alanı olarak kabul görmesinin ve yaygınlaşmasının önemli bir göstergesiydi. Katılımcıların teorik metinlere atıfta bulunarak çalışmalarını sunmaları, henüz her durumda kısıtlı diyebileceğimiz videografik eleştiri çalışmaları literatürüne ve ağırlıklı olarak Grant'in çalışmalarına referansla gerçekleşti. Grizzaffi ve Loock, Grant'e referans vererek video deneme çalışmalarının "eleştirel bir metodoloji" olmasına, "performatif", "deneysel" ve "yaratıcı" süreçlerine ağırlık verdiler. Özellikle bütün konuşmacıların deneyimlerini paylaşması ve yaşadıkları "teknik" aksaklıklara yer vermesi, videografik çalışmaların performatif ve deneysel boyutunu görmemizi sağladı. Katılımcılar aynı zamanda, akademik metin sunumlarına benzer şekilde, video deneme çalışmalarında filmlerin nasıl ve hangi amaç doğrultusunda elendiği, bu elemanın araştırma için ne gibi sonuçlar doğurduğu ve

çalışmanın amaç ve önemi gibi ayrıntıları paylaştılar.

İzleyiciler arasında ağırlıklı olarak video deneme çalışmaları yapan akademisyenler ve bu alana ilgi duyan lisansüstü öğrenciler bulunuyordu. Yaklaşık beş saat süren sempozyumda sunumların ardından kendisinin de video deneme çalışmaları olan Profesör John Gibbs (Reading University), görsel kültürde kendilik temsili ve filmsel oto-portre üzerine çalışan Dr. Muriel Tine-Temple (Birkbeck College) ve Catherine Grant ile birlikte soru-cevap kısmı ve kapanış konuşması gerçekleşti. Bu bölümde, video denemeler ve dış ses (voice over) tartışıldı. Grant ve Grizzaffi çalışmalarında dış ses kullanmamışlardı ve önceki çalışmalarında da ağırlıklı olarak tercih ettikleri bir yöntem değildi. Dolayısıyla yöntem olarak dış ses kullanımının, aynı zamanda araştırmacı için de belirli bir istikrara ve stile dönüştüğü görülüyor. Keating ve Loock da, diğer çalışmalarında olduğu gibi, buradaki video deneme çalışmalarını da açıklayıcı bir dış ses olarak kendi seslerini kullanarak gerçekleştirmişlerdi. Bu doğrultuda sempozyumda dış ses kullanımının tercih nedenlerine değinildi ve bu yöntemin eğitici ve açıklayıcı boyutları örneklerle tartışıldı. Katılımcılar, video deneme çalışmalarına akademik ortamda derslerde nasıl yer verdiklerini ve öğrencilerle olan deneyimlerini de paylaştılar.

Sempozyum; moderatörlüğünün yanında aynı zamanda etkinliğin organizasyonunu da kendi gerçekleştiren Catherine Grant'ın ev sahipliğinde kapanış yemeği ile devam etti. Sempozyumdaki sunumların akademik metinlerin sunumlarında duymaya alışkın olmadığımız "birinci tekil şahıs" anlatımıyla gerçekleşmesi formun öznel ve deneyimsel yapısını ortaya koyuyordu. Ayrıca etkinlik; deneyimlerin "görünür ve paylaşılr", filmlere olan tutkuların, hislerin "duyumsanabilir" olduğunu göstererek, film materyalinin filmin kendi eleştirisi için kullanımının ne derece etkili, öğretici ve yaratıcı olabileceği gibi formun potansiyelleri üzerine de düşünme şansı yarattı. Video denemelerin, akademisyen ile film yapımcılarını/eleştirmenlerini buluşturması, teori ve pratiği bir araya getirmesi ve yeni bir eleştirel düşünme metodu olarak akademik bir yer edinmesinin yedi sekiz yıla yakın bir geçmişi var. Sempozyumda henüz yeni diyebileceğimiz bu forma karşı coşku ve ilgi sonuna kadar hissediliyor ve salondaki "herkes" bu heyecanı paylaşıyordu.

Kaynakça

Aster, A. (Yönetmen) (2018). *Hereditary* [Film]. ABD.

Cuarón, A. (Yönetmen). (2004). *Harry Potter and the Prisoner of Azkaban* [Film]. ABD. Warner Bros.

Flanagan, M. (Yönetmen). (2018). *The Haunting of Hill House* [TV Dizisi]. USA.

Grant, C. (2012). "Film and Moving Image Studies: Re-Born Digital? Some Participant Observations". *Frames Cinema Journal*, 1 (1). <http://framescinemajournal.com/article/re-born-digital/> (Erişim Tarihi: 13 Ekim, 2019).

Herk, H. (Yönetmen). (1962). *Carnival of the Souls* [Film]. USA.

Martel, L. (Yönetmen). (2008). *La Mujer sin Cabeza* [Film]. Arjantin.

Scott, R. (Yönetmen). (1982). *Blade Runner* [Film]. USA: Warner Bros.

Valée, J.-M. (Yönetmen). (2018). *Sharp Objects* [Dizi]. USA.

Villeneuve, D. (Yönetmen). (2017). *Blade Runner 2049* [Film]. USA: Warner Bros.